

Estimarea mărimii grupului deținuți consumatori de droguri injectabile

2016

Exercițiul de estimare a mărimii grupului deținuți CDI fost efectuat în cadrul programului “Fortificarea controlului HIV în Republica Moldova”, finanțat de Fondul Global de Combatere a SIDA, Turbeculozei și Malariei, implementat de către Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate de comun cu Departamentul Instituțiilor Penitenciare.

Datele utilizate în cadrul exercițiului au fost prezentate de: Departamentul Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției, Spitalul Dermatologie și Maladii Comunicabile, Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate, Fundația Soros-Moldova.

Rezultatele exercițiului de estimare au fost discutate și aprobate în cadrul ședinței Grupului Tehnic de Lucru Prevenire HIV al CNC din 14 ianuarie 2016.

Autorii raportului:

Tatiana Costin-Codreanu, Irina Barbîroș, Tatiana Cotelnic-Harea, Liliana Caraulan

Cuprins

Sumar	3
Surse de date.....	5
Literatura	5
Indicatori analizați	5
IBBS in penitenciare	5
Statistica oficială.....	6
Alte surse.....	6
Metode aplicate.....	5
Metoda multiplicatorului	5
Metoda Capture-Recapture	5
Analiza circulației deținuților	6
Extrapolarea.....	6
Estimările în baza multiplicatorului.....	7
Rezultate	7
Metoda Capture-Recapture	9
Estimarea prin extrapolare	9
Rezultate	11
Reflecții	13
Limitări ale estimărilor curente.....	13
Concluzii și Recomandări	13
Recomandări.....	14
Anexe	15

Sumar

Republica Moldova (populație totală de 4.1 mil., inclusiv regiunea Transnistria, cu o populație de 0,52 mil.) este caracterizată de o epidemie concentrată a infecției HIV, cu răspândire extinsă în rândurile consumatorilor de droguri injectabile (CDI) și cu o prevalență tot mai mare în rândul bărbaților care practică sex cu bărbați (BSB). Către finele anului 2013, numărul total de cazuri noi HIV înregistrate în țară (inclusiv Transnistria) a atins cifra de 8,557, cu aproximativ 700 de cazuri noi HIV înregistrate anual în perioada 2009-2013. Incidența și prevalența HIV sunt apreciate drept stabile, cu o prevalență generală mai mică de 1%. Transnistria este regiunea cea mai afectată, cu incidența HIV de 3,5 ori mai înaltă decât în restul Moldovei (46,9 cazuri la 100.000 populație în regiunea Transnistria, față de 13,7 cazuri la 100.000 populație în restul Moldovei în 2013).

Potrivit Studiului Bio-Comportamental integrat (IBBS) din 2012/2013, prevalența HIV în rândul CDI a fost estimată la 8,5% în Chișinău, capitala țării, comparativ cu 16,4% în 2009, și 41% în Bălți, al doilea oraș ca mărime, comparativ cu 39,8% în 2009. Conform IBBS 2012/2013 circa 50% din CDI au fost vreodată în detenție, iar 40% din CDI au fost de mai multe ori în detenție. Anual circa 40% din deținuți părăsesc sistemul penitenciar, fiind înlocuiți de alți noi deținuți. Circulația (migrarea) deținuților în penitenciare înseamnă nu doar că schimbul partenerilor de injectare în detenție are loc mai frecvent ca în libertate, dar contribuie la o interacțiune mai activă între CDI aflați în detenție și în libertate.

Conform rezultatelor studiului integrat bio-comportamental desfășurat în anul 2012/2013, în rândul deținuților de pe malul drept al râului Nistru 9,5% (50 respondenți dintr-un eșantion de 528) au relatat că și-au injectat vreodată droguri. În ultimele 12 luni, injectarea drogurilor a fost raportată în 2,7%.

La 18.01.2013, prin ordinul DIP nr.26 prin intermediul psihologilor, a fost implementat testul screening pentru depistarea dependenței de alcool, produse de tutungerie și alte substanțe, cu scopul de a identifica persoanele cu dependență de alcool, produse de tutungerie și alte substanțe active și a le referi la serviciile existente. Acest test a fost elaborat prin consultanța UNODC, propus de către Organizația Mondială a Sănătății și adaptat pentru condițiile noastre.

Astfel, testul a fost aplicat pe 774 deținuți a identificat: 604 deținuți cu abuz de tutun (80%); 127 deținuți consumatori de alcoolice (17%); 55 persoane care au administrat sedative, somnifere, amfetamine (7%); 25 persoane consumatoare de droguri opioide (3,2%). Datele obținute în rezultatul aplicării screening testului reflectă parțial realitatea (deținuții nu sunt sinceri și nu dau date corecte despre consumul drogurilor pînă la detenție și pe parcursul ispășirii pedepsei, ceea ce îngreuează referirea către programele de reducere a riscurilor).¹

---

¹ Datele DIP

Sistemul penitenciar dispune de date despre numărul consumatorilor de droguri înregistrați oficial (care au fost identificați drept consumatori de droguri în procesul judiciar sau aveau diagnosticul stabilit anterior în serviciul narcologic) și de date despre potențialii consumatori de droguri (care nu sînt înregistrați oficial drept consumatori de droguri, dar sînt suspecți de consum de droguri de către serviciul de securitate, regim și supraveghere a penitenciarelor). Conform datelor DIP, la 30.09.2015 în sistemul penitenciar al Republicii Moldova (malul drept al râului Nistru) numărul consumatorilor de droguri înregistrați în evidență medicală a fost de 501 deținuți, la sfîrșitul anului 2014 - 495 deținuți, la sfîrșitul anului 2013 - 385 deținuți.

Reieșind din concentrația epidemiei HIV în rîndul populațiilor cheie, în mare parte în rîndul CDI din sectoarele civil și penitenciar, scopul general al programului „Fortificarea controlului HIV în Republica Moldova” susținut de grantul Fondului Global este de a susține un răspuns eficient la infecția HIV, în vederea reducerii prevalenței în rîndul populațiilor cheie afectate și reducerea mortalității cauzate de SIDA, prin sporirea accesului populațiilor cheie afectate la servicii esențiale de prevenire, diagnostic, tratament, îngrijire și suport.

Republica Moldova este unul dintre exemplele de bune practici privind implementarea programelor de reducere a riscurilor în instituțiile penitenciare, în special pentru consumatorii de droguri pentru care sunt disponibile aceleași servicii ca și în sectorul civil: schimbul de seringi, tratament de substituție cu metadonă, consultații de la egal la egal, grupuri de auto-ajutor, consiliere psihologică, consiliere și testare la HIV, etc. Dat fiind specificul organizării serviciului și stautului de deținut, înregistrarea beneficiarilor serviciilor de reducere a riscurilor nu poate fi realizată după mecanismul aplicat în sectorul civil (identificatorul unic), fapt ce face dificilă evidența beneficiarilor, estimarea necesităților, programarea intervențiilor, bugetarea resurselor pentru aceste intervenții, etc. Ca urmare Departamentul Instituțiilor penitenciare a solicitat suport în estimarea populației CDI în IP.

Exercițiul a avut ca obiectiv revizuirea tuturor datelor existente legate de consumatorii de droguri în penitenciare, precum și referitor la experiența de detenție a consumatorilor de droguri, analiza și triangularea datelor colectate și efectuarea estimării populației de deținuți CDI.

Rezultatele estimării acestui grup vor servi la:

1. Estimarea și prognozarea tendințelor epidemiei HIV/SIDA în țară;
2. Planificarea eficientă, realizarea și evaluarea programelor de profilaxie, dezvoltarea serviciilor pentru persoanele consumatoare de droguri și HIV pozitive;
3. Evaluarea și planificarea acordării tratamentului specializat;
4. Calcularea acoperirii cu servicii;

5. Calcularea eșantionului pentru desfășurarea studiilor comportamentale, epidemiologice în rândul deținuților.

Metode: au fost revizuite metodele de estimare aplicate în exercițiile anterioare de estimare a populațiilor cu risc sporit de infectare cu HIV și anume CDI, LSC și BSB desfășurate în Republica Moldova în anii 2014 și 2011. Au fost identificate metodele posibile de realizat în cadrul acestui exercițiu. Ținând cont de limitările estimărilor anterioare a GRSI, a fost posibil de folosit metoda multiplicatorului, Capture-recapture și extrapolarea, fiind indicate limitările pentru fiecare din ele.

Rezultate: Mărimea grupului deținuți CDI în penitenciarele de pe malul drept al râului Nistru la sfârșit de an a fost estimată din intervalul de valori [500, 650, 720, 1 220], fiind considerată mediana acestui șir – 685 și valoarea rotunjită de 700 deținuți CDI. Mărimea anuală a grupului de deținuți CDI a fost estimată din intervalului de valori [920, 1 000, 2 160, 2 410], cu mediana 1 580, iar valoarea rotunjită de 1 600 deținuți CDI.

Surse de date

1. Studiul IBBS 2012-2013 în rindul CDI, deținuți.
2. Statistica oficială DIP, PSS, DNR.
3. Literatura de specialitate.
4. Consultanți naționali, internaționali.

Literatura

1. Europeandcis.undp.org/hiv/files/Rap.2RUS.pdf
2. Unodc.org/documents/russia/Reports/Measures_to_HIV_prevention_in_prisons_part_3_RUS.pdf
3. http://www.unodc.org/documents/russia/Reports/Measures_to_HIV_prevention_in_prisons_Part_4_RUS.pdf
4. <http://www.aidslaw.ca/site/wp-content/uploads/2014/02/PNEP+-+RUS1.pdf>
5. Протоколы проведения дозорного эпидемиологического надзора (ДЭН) за ВИЧ инфекцией в Республике Казахстан, CDC, ICAP, UNAIDS.

Indicatori analizați

IBBS în penitenciare

1. Cunoașteți pe cineva care consumă droguri? (F6)
2. Cunoașteți pe cineva din deținuți care consumă droguri injectabile? (F6.2)
3. Dvs personal ați consumat vreodată droguri? (F7)
4. Dvs v-ați injectat vreodată droguri? (F8)
5. În ultimele 12 luni v-ați injectat droguri? (F9)

6. De câți ani Vă injectați droguri? (UD3)
7. Cât de des (de cite ori) ați injectat în ultima lună? (UDL7)
8. Cât de des (de cite ori) ați injectat în ultimele 3 luni? (UDT7)
9. În ultimele 12 luni ați primit gratis seringi și/sau ace aflându-vă în detenție sau în libertate? (EI 1.0P)
10. Sunteți la evidență la narcolog/Dispensarul narcologic? (TD1.1)
11. Dvs personal de ce servicii ați beneficiat în ultimele 12 luni? (DP3.6)
12. Statutul HVC, HIV?

Statistica oficială

1. Număr total de deținuți pentru anii 2007 – 2014.
2. Număr deținuți în penitenciarele cu PSS pentru anii 2007 – 2014.
3. Număr de deținuți eliberați anual pentru anii 2007 – 2014.
4. Număr anual de deținuți CDI aflați în evidență medicală per total, în penitenciarele cu PSS.
5. Număr de deținuți CDI aflați în evidență medicală la 31 decembrie per total, în penitenciarele cu PSS.
6. Număr de seringi distribuite per total pentru anii 2007-2014.
7. Numărul deținuților care sunt în evidență la narcolog/Dispensarul de narcologie.
8. Numărul anual de deținuți incluși în farmacoterapie.
9. Lista deținuților condamnați pentru articole legate de trafic de droguri

Alte surse

Exercitiul Analiza eficienței alocărilor în domeniul HIV în Moldova

Metode aplicate

1. Metoda multiplicatorului
2. Metoda *Capture-Recapture*
3. Analiza circulației deținuților
4. Extrapolarea

Metoda multiplicatorului

Metoda multiplicatorului reprezintă o metodă indirectă de estimare a numărului populației GRSI în limitele unei anumite locații și necesită existența a două surse independente de date, având aceeași unitate de măsură (populația estimată).

În calitate de surse de date pentru metoda multiplicatorului vor servi:

1. Statistica administrativă/medicală a DIP, DNR, supravegherea medicală a deținuților CDI:
  - Prin oferirea unor servicii (de exemplu, medicale, sociale, profilactice);

- Prin contactul deținuților CDI cu serviciul ce duce evidența GRSI (luarea în supraveghere a CDI de către serviciul narcologic).
2. Studiul IBBS 2012 în rândul deținuților, în care sunt puse întrebările despre contactele reprezentanților grupului țintă (deținuți CDI) cu serviciile, a căror date statistice vor fi folosite la estimare.

Metoda se bazează pe faptul, că numărul reprezentanților grupului țintă, acoperiți cu anumite servicii, care duc evidența statistică, reflectă proporția în eșantion și corespunde cu proporția în populația estimată, fapt ce oferă posibilitatea calculului mărimii estimate.

Pentru a calcula mărimea estimată, numărul reprezentanților grupului țintă, aflați în evidență se va împărți la proporția respondenților din eșantion, care au indicat că au beneficiat de anumite servicii, sau existența altor contacte cu serviciile ce duc evidență statistică pentru o perioadă determinată de timp, în limitele teritoriale determinate, adică în detenție.

La aplicarea acestei metode se vor folosi atât întrebările directe despre experiența personală a respondenților (multiplicatorul direct), precum și întrebările analogice indirecte despre anturajul social apropiat (multiplicatorul indirect) folosind tehnica nominală. Pentru obținerea multiplicatorului indirect la folosirea tehnicii nominale respondentul va oferi informația respectivă despre cunoscuții săi.

Metoda Capture-Recapture

Aceasta este o metodă indirectă de estimare a mărimii grupului în limitele unei locații. Ea presupune folosirea datelor despre două mulțimi independente care se intersectează. Estimarea mărimii grupului țintă se calculează în baza numărului de unități care se află în fiecare mulțime în parte și în ambele mulțimi (în intersecția lor). Metoda presupune, că proporția persoanelor, care nu au fost captate la formarea primei mulțimi, este egală cu proporția persoanelor, necaptate la formarea mulțimii a doua.

Pentru aflarea numărului persoanelor necaptate nici în una din mulțimi, numărul celor captați în prima listă se înmulțește cu numărul celor captați în lista a doua și se împarte la numărul celor captați în ambele liste.

În calitate de surse de date pentru metoda Capture-Recapture vor servi:

1. Lista deținuților condamnați pentru articole legate de trafic de droguri
2. Lista deținuților aflați în evidență medicală pentru consum de droguri injectabile

Analiza circulației deținuților

Populația Deținuți este una foarte mobilă. Conform statisticii oficiale a DIP anual din sistem se eliberează circa 40% persoane. Numărul total de deținuți din sistemul penitenciar rămâne relativ stabil, deci intră în sistem tot circa 40%. Adică numărul total de deținuți poate fi divizat în 3 grupuri: 40% /20%

/ 40%. Valorile obținute în baza multiplicatorilor din IBBS 2012 reprezintă situația la un moment dat (în secțiune). Luând în considerație circuitul deținuților, vom aplica această proporție și pentru valorile obținute în baza multiplicatorilor pentru deținuții CDI. Deci aceasta analiză ne va oferi informația despre numărul de deținuți CDI deserviți anual în cadrul sistemului penitenciar.

În calitate de surse de date pentru Analiza circulației deținuților vor servi:

1. Statistica oficială a DIP-ului, referitor la numărul total de deținuți din sistemul penitenciar.
2. F-2 - privind numărul condamnaților și transferul acestora dintr-un penitenciar în altul pe parcursul anului 2011.
3. F-3 - privind numărul, componența și mișcarea deținuților în Izolatoarele de urmărire penală la 1 ianuarie an. 2012.
4. Proporția dintre numărul de deținuți CDI la sfârșit de an și numărul anual de deținuți CDI din statistica oficială a DIP-ului.

Extrapolarea

Pentru a obține numărul estimativ de deținuți CDI beneficiari ai Proiectelor de schimb a seringilor se va calcula raportul dintre numărul anual de seringi distribuite în Penitenciarele cu PSS la numărul mediu anual de injectări, calculat în cadrul Analizei naționale a eficienței alocărilor în HIV desfășurate în toamna anului 2014.

Numărul mediu anual de injectări s-a calculat astfel: numărul de injectări în lună în rândul celor care s-au injectat în ultima lună, numărul de injectări în lună în rândul celor care s-au injectat în ultimele 3 luni, s-a calculat numărul mediu de luni din ultimul an, în care CDI nu s-a injectat, s-a folosit această valoare pentru restul CDI, care s-au injectat mai mult de 3 luni în urmă.

Sursele de date pentru extrapolare vor fi:

1. Statistica oficială a Proiectelor de Schimb a Seringilor în SP;
2. Studiul IBBS 2012 în rândul CDI, în care sunt puse întrebările despre frecvența de injectare a CDI care s-au injectat în ultima lună, frecvența de injectare a CDI care s-au injectat în ultimele 3 luni, numărul de luni complete din ultimul an, în care CDI nu s-au injectat.
3. Proporția de CDI în evidența serviciului medical din penitenciarele cu PSS /la CDI în evidența serviciului medical din tot sistemul.

Estimările în baza multiplicatorului

Multiplicatorii au fost obținuți din rezultatele studiului integrat bio-comportamental desfășurat în Republica Moldova în 2012 în rândul deținuților. Grupul țintă al studiului îl reprezintă persoanele care la momentul studiului erau în detenție provizorie sau care își ispășeau pedeapsa în instituțiile

penitenciare ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova (malul drept al râului Nistru). În studiu au fost incluse persoanele care au îndeplinit toate condițiile de mai jos:

1. Persoana aflată în detenție provizorie sau care își ispășea pedeapsa.
2. Abilitate fizică și mentală pentru înțelegerea chestionarului, testarea și alte instrucțiuni din cadrul studiului.
3. Consimțământul informat pentru cel puțin chestionare.
4. Vîrstă de 18 ani și mai mult.

Din studiu au fost excluse persoanele care au participat la studiu în cadrul unui alt punct de eșantionare.

Eșantionarea a fost aleatorie în cuiburi convenționale în două etape. Unitatea primară de eșantionare reprezintă numărul de deținuți dintr-o instituție penitenciară. În cadrul unității primare de eșantionare eșantionarea a fost efectuată prin randomizare simplă. Eșantionarea a fost proporțională mării cuibului și sistematică, asigurînd autoponderarea eșantionului.

În condițiile menționate mai sus, eșantionul se consideră reprezentativ pentru deținuții din Instituțiile Penitenciare ale Ministerului Justiției al Republicii Moldova (malul drept al râului Nistru).

Pentru estimările în baza multiplicatorului, a fost analizat indicatorii direcți din IBSS 2012/2013:

1. Proporția deținuților care au raportat consumul de droguri injectabile în ultimele 12 luni;
2. Proporția deținuților care au raportat că sunt în evidență la narcolog;
3. Proporția deținuților care au raportat că sunt incluși în farmacoterapie de substituție cu metadona.

Precum și indicatorul indirect din IBSS 2012-2013 despre anturajul social :

4. Proporția deținuților care au raportat că cunosc alți deținuți consumatori de droguri injectabile

Aceste date au fost suprapuse cu datele din statistica de rutină pentru a produce estimările prin metoda multiplicatorului.

Rezultate

În cadrul estimărilor curente în calitate de CDI s-a considerat "persoana care a injectat droguri cel puțin o dată în ultimele 12 luni precedente colectării datelor".

Estimările pentru deținuți CDI sunt prezentate în Tabelul 9.

Toate valorile obținute în baza multiplicatorilor din IBBS 2012-2013 reflectă prevalența consumului de droguri injectabile în secțiune, adică la momentul desfășurării studiului.

În realitate prin sistemul penitenciar anual circulă un număr mai mare de deținuți CDI. Populația de deținuți este una instabilă, care migrează din detenție în libertate și invers. Circulația deținuților este estimată din numărul total anual al deținuților din penitenciarele și izolatoarele de urmărire penală, care este relativ constantă în perioada 2009-2014 și numărul deținuților care ies din detenție în libertate, fiind de asemenea constant pentru anii 2009-2014. În studiul IBBS 2012 întrebările privind consumul de droguri, beneficierea de servicii, contactul cu serviciul medical, adresate respondenților participanți s-au referit la anul 2011. Deci în estimările prin metoda multiplicatorului s-a folosit statistica anului 2011. Populația deținuților pentru anul 2011 poate fi divizată în trei grupuri în proporție de 40% / 20% / 40%, grupul din mijloc reprezintă deținuții stabili în sistem pentru anul de referință. Întreaga populație de deținuți fiind relativ constantă ca număr, rezultă că proporția celor ce părăsesc sistemul este înlocuită de o aceeași proporție care intră în sistem anual. Extrapolând această circulație per sistem penitenciar asupra deținuților CDI, se calculează valoarea anuală a numărului deținuților CDI care parcurg sistemul. De exemplu, în baza multiplicatorului celor care au raportat consum de droguri injectabile în ultimele 12 luni, numărul deținuților CDI la momentul desfășurării studiului (175 CDI) reprezintă o cincime din numărul anual de deținuți CDI care parcurg sistemul penitenciar. Așadar, în baza multiplicatorului respondenților care au raportat consumul drogurilor injectabile și ținând cont de circulația deținuților, anual sunt în sistemul penitenciar **875** deținuți CDI, și aceasta fiind o cifra subestimată din cauza subraportării consumului de droguri injectabile.

Valorile pentru cifra în secțiune, obținute în baza multiplicatorilor celor aflați în evidență la narcolog, în farmacoterapie, precum și a multiplicatorului celor care au raportat consum de droguri injectabile în ultimele 12 luni sunt subestimate din cauza că respondenții nu sunt sinceri și le este frică să recunoască astfel de comportament precum consumul ilicit de droguri injectabile. Totodată aceste valori sunt mai mici decât datele statisticii serviciului medical.

Valorile pentru cifra anuală estimată, obținute în baza acestor multiplicatori și luând în calcul circulația deținuților în/din sistemul penitenciar vor fi la fel subestimate, din aceleași motive.

Analizând datele statisticii medicale în dinamică, observăm că în anii 2013, 2014 se atestă o creștere practic dublă a numărului CDI în evidență medicală la sfârșit de an, iar în anul 2014 numărul CDI care au fost înregistrați pe parcursul anului este aproape de două ori mai mare decât numărul de CDI înregistrați pe parcursul anului de referință 2011. Acest fapt se explică prin extinderea accesului la farmacoterapie, ca urmare, crescând numărul de consultații și testări. O altă explicație a acestei creșteri este implementarea raportării interne trimestriale pe mai muți parametri, inclusiv a CDI. În același

timp dinamica persoanelor cu dosare privind circulația substanțelor narcotice este relativ stabilă, deci nu se atestă o creștere a numărului CDI, ci mai degrabă indică o evidență mai riguroasă și mai minuțioasă a grupului țintă. Acestea fiind menționate, se admite ca valoarea statisticii medicale a numărului CDI aflați în evidență la sfârșitul anului 2014 să fie considerată drept limită inferioară pentru cifra estimată în secțiune, iar valoarea statisticii medicale a CDI aflați în evidență pe parcursul anului 2014 să fie considerată drept limită inferioară pentru cifra anuală estimată.

Valoarea obținută în baza multiplicatorului indirect al respondenților care au raportat că cunosc deținuți CDI este de **1 217**. Acest număr poate fi considerat ca limită superioară a intervalului de valori, obținute în exercițiul de estimări, pentru cifra estimată în secțiune.

Metoda Capture-Recapture

Pentru aplicarea acestei metode au fost prelucrate două liste: lista nominală a deținuților condamnați în anul 2011 pentru articole legate de trafic de droguri (279 deținuți – la sfârșit de an, 624 – cifra anuală) și lista nominală a deținuților CDI aflați în evidență medicală în anul 2011 (226 – la sfârșit de an, 491 – pe parcursul anului). Numărul deținuților care au figurat în ambele liste la sfârșit de an este 97, iar pe parcursul anului este de 127. Valoarea obținută în baza metodei Capture-Recapture este de 650 la sfârșit de an și **2 412** pentru anul 2011.

Estimarea prin extrapolare

Pentru acest procedeu s-a calculat din IBBS 2012-2013 indicatorul Numărul mediu anual de injectări în rîndul CDI. Pentru calculul acestui indicator s-au folosit următorii subindicatori:

1. Numărul mediu de injectări în lună în rîndul CDI care s-au injectat în ultima lună;
2. Numărul mediu de injectări în lună în rîndul CDI care s-au injectat în ultimele 3 luni;
3. Numărul mediu de luni din ultimul an, în care CDI nu s-au injectat.
4. Prevalența HIV în rîndul CDI ponderată la mărimea populației CDI.

Rezultate

S-a calculat numărul mediu de injectări în lună în rîndul CDI care s-au injectat în ultima lună și numărul mediu de injectări în lună în rîndul celor care s-au injectat în ultimele 3 luni, s-a calculat numărul mediu de luni din ultimul an, în care CDI nu s-au injectat, s-a folosit aceasta valoare pentru restul CDI, care s-au injectat mai mult de 3 luni în urma. Numărul mediu anual de injectări obținut este de 87,8, cifră considerată subestimată pentru CDI, dar relevantă pentru CDI în detenție.

Numărul anual de seringi distribuite în penitenciarele cu Proiecte de Schimb a Seringilor pentru anul 2011 (76 433) s-a împărțit la numărul mediu anual de injectări (87,8). Valoarea obținută – 870 – reprezintă numărul estimat de deținuți CDI în penitenciarele cu PSS. Extrapolăm această valoare pentru tot sistemul penitenciar, folosind proporția deținuților CDI aflați în evidență în penitenciarele

cu PSS – 196 - la numărul deținuților CDI aflați în evidență în toate penitenciarele – 226. Valoarea obținută prin acest procedeu va fi de **1 003** CDI în toate penitenciarele.

În IBBS 2012-2013 prevalența HIV în rândul CDI a fost estimată la 17,1%. Dacă se admite că în rândul deținuților CDI este aceeași prevalență HIV, mărimea estimată a populației deținuți CDI în secțiune va fi de **720**, iar mărimea estimată anuală a populației deținuți CDI, calculată în baza circulației deținuților va fi de **2 160** CDI.

În rezultat numărul estimat de CDI la sfârșitul anului va fi calculat din intervalul de valori obținute [495, 650, 720, 1 217], și va fi considerat egal cu mediana acestui șir – **685≈700**, iar numărul estimat de CDI care au fost în sistemul penitenciar pe parcursul anului va fi calculat din intervalul de valori obținute [922, 1 003, 2 160, 2 412], mediana intervalului dat fiind egală cu **1 582≈1 600**.

Numărul de deținuți CDI beneficiari ai programelor de reducere a riscurilor

În penitenciarele cu PSS toți consumatorii au acces la schimbul de seringi, fapt ce justifică ipoteza că anual 100% din deținuții CDI din instituțiile penitenciare cu PSS beneficiază de schimbul de seringi. Conform studiului IBBS 2012 desfășurat în rândul deținuților, în ultimele 12 luni fiecare al șaptelea deținut CDI a beneficiat de seringi gratuite doar în libertate, beneficierea de servicii ale PSS si in detentie si in libertate în perioada ultimului an nu a fost relatată de nici un deținut CDI. Aceasta servește drept premisă pentru afirmația, că numărul dublărilor (numărul CDI care au accesat în ultimul an schimbul de seringi și în detenție și în libertate) este nesemnificativ.

În anul 2015 în 15 penitenciare din 17 activau puncte de schimb a seringilor. Pentru a estima numărul de deținuți CDI beneficiari ai PSS s- procedat în modul următor:

- 1) S-a calculat proporția dintre numărul deținuților CDI din penitenciarele cu PSS, aflați în evidență medicală pe parcursul anului 2015 față de numărul deținuților CDI din toate penitenciarele, aflați în evidență medicală. S-a aplicat aceasta proporție la numărul anual estimat de deținuți CDI. Valoarea estimată a numărului de deținuți CDI beneficiari ai PSS este de 1590.
- 2) S-a calculat proporția dintre numărul de deținuți din penitenciarele cu PSS la sfârșitul anului 2015, față de numărul deținuților din toate penitenciarele la sfârșitul anului 2015. S-a aplicat această proporție la numărul anual estimat de deținuți CDI. Valoarea estimată a numărului de deținuți CDI beneficiari ai PSS este de 1545.
- 3) S-a calculat media intervalului de valori [1545, 1590]. Valoarea obținută ≈ 1565 este numărul estimat de deținuți CDI beneficiari ai PSS în anul 2015.

Reflecții

Exercițiul, desfășurat pentru prima dată în Republica Moldova, a avut ca scop estimarea numărului de consumatori de droguri injectabile (CDI) în sistemul penitenciar.

Ținând cont de mobilitatea grupului țintă, datorate mobilității populației de deținuți, în acest exercițiu s-a încercat estimarea mărimii grupului deținuți CDI în secțiune, adică la un moment dat de timp și estimarea numărului de deținuți CDI care parcurg sistemul penitenciar anual.

În acest exercițiu s-au revizuit sursele de date existente și au fost selectate cele utile pentru estimarea dimensiunii grupului deținuți CDI, au fost folosite metodele de estimare corespunzătoare datelor disponibile în Republica Moldova, au fost implicate părțile interesate în toate aspectele legate de acest exercițiu.

Limitări ale estimărilor curente

Principala limitare a acestui exercițiu este nivelul scăzut de raportare a comportamentului riscant în rândul deținuților, adică subraportarea consumului de droguri, respectiv și a contactelor cu serviciile ce duc evidența consumatorilor de droguri injectabile. Acest fapt a contribuit la obținerea datelor subestimate în cazul multiplicatorilor respondenților care au raportat consum de droguri injectabile în ultimele 12 luni, multiplicatorilor respondenților aflați în evidență la narcolog și în farmacoterapie.

O altă limitare este mobilitatea și migrația esențială a grupului țintă. Acest lucru este caracterizat prin migrația/mobilitatea populației de deținuți. În cadrul exercițiului curent s-a considerat că deținuții CDI circulă în același mod și aceleași proporții ca și întreaga populație de deținuți. Circulația deținuților per sistem este ilustrată de statistica oficială a numărului total de deținuți din sistem și numărul deținuților eliberați anual din sistem. Circulația deținuților CDI, însă, poate fi calculată doar în baza evidenței serviciului medical.

Tot în cazul metodei Capture-recapture trebuie de menționat faptul că listele deținuților cu articol privind traficul de droguri și listele deținuților CDI aflați în evidență medicală nu sunt totalmente independente, adică probabilitatea ca un deținut CDI să fie inclus în evidența medicală este mai mare pentru deținuții cu articol privind traficul de droguri.

Concluzii și Recomandări

Rezultatele estimărilor vor fi utilizate de către Departamentul Instituțiilor Penitenciare și alte Instituții Guvernamentale relevante, organizațiile non-guvernamentale, care activează în reducerea riscurilor și în prevenire. Estimările vor servi pentru luarea deciziilor, elaborarea programelor de prevenire, precum și planificarea intervențiilor, alocarea argumentată a bugetelor necesare pentru aceste

programe, formularea indicatorilor de performanță. Deciziile importante cu privire la domeniile de prevenire în populațiile cu risc sporit de infectare și la finanțarea necesară se vor baza pe estimările credibile ale populațiilor deservite. Acoperirea estimată reprezintă deasemenea un indicator de performanță a acestor programe.

Estimările vor fi actualizate în funcție de necesități și posibilități. În scopul îmbunătățirii calității și disponibilității datelor administrative și sporirii utilității lor pentru estimarea mărimii populațiilor, este necesară coordonarea instituțiilor publice relevante.

Recomandări

1. Revizuirea instrumentelor de colectare a datelor pentru studiul IBBS 2016 în rândul deținuților, cu completarea ulterioară a modulelor legate de consumul de droguri, inițierea în consumul de droguri, practicile riscante de consum.
2. Revizuirea instrumentelor de colectare a datelor pentru studiul IBBS 2016 în rândul consumatorilor de droguri injectabile, cu completarea modulului despre expunerea la intervenții, în scopul verificării dublărilor în evidența beneficiarilor proiectelor de schimb a seringilor.
3. Examinarea posibilității de implementare a autocompletării pentru modulul consum de droguri și/sau examinarea posibilității de remunerare a deținuților care vor raporta consum de droguri și respectiv, vom completa modulul despre consumul de droguri.
4. Desfășurarea studiilor calitative în rândul deținuților CDI care urmează a fi eliberați sau eliberați recent și în rândul beneficiarilor PSS din sectorul civil care au fost anterior în detenție cu subiectul practici de injectare, acoperire cu servicii.

Anexe

Tabelul 1. Numărul deținuților CDI aflați în evidență medicală

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
În penitenciarele cu PSS	Anual					344	272	444	708	995
	La sfârșit de an	83	87	97	162	196	166	260	357	462
In toate penitenciarele	Anual		350	371	236	491	443	546	922	1002
	La sfârșit de an	151	134	134	136	226	250	430	495	469

Tabelul 2. Numărul deținuților CDI aflați în evidență la narcolog/Dispensarul de Narcologie

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Anual		350	371	236	491	443	546	922	819
La sfârșit de an	151	134	134	136	226	250	430	495	469

Tabelul 3. Numărul deținuților CDI aflați în tratament de substituție cu metadonă

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Anual	74	142	199	254	277	293	312	353	386
Noi	47	68	57	60	18 ²	16	27	41	33

² Cifra beneficiarilor noi a scăzut drastic deoarece s-a schimbat modalitatea de evidență a cazurilor noi. Până în 2011 cazurile de transfer de la Ministerul Sănătății tot erau calculate ca cazuri noi și pacienții erau dublați.

Tabelul 4. Numărul de seringi distribuite în penitenciare prin proiectele de schimb a seringilor

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
84 280	33 025	171 099	80 107	76 433	73 270	65 939	72 803	129 141

Tabelul 5. Numărul deținuților cu dosare privind circulația substanțelor narcotice

La 01.01.2008	La 01.01.2009	La 01.01.2010	La 01.01.2011	La 01.01.2012	La 01.01.2013	La 01.01.2014	La 01.01.2015	La 01.01.2016
256	248	258	225	279	280	302	271	351

Tabelul 6. Numărul deținuților din penitenciare și izolatoare de urmărire penală

La 01.01.2008	La 01.01.2009	La 01.01.2010	La 01.01.2011	La 01.01.2012	La 01.01.2013	La 01.01.2014	La 01.01.2015	La 01.01.2016
7895	6830	6535	6324	6476	6583	6763	7317	8054

Tabelul 7. Numărul deținuților eliberați anual din penitenciare și izolatoarele de urmărire penală

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
3132	3680	2756	2960	2576	2879	2406	2637	2776

Tabelul 8. Tabelul comparativ al indicatorilor privind consumul drogurilor, IBBS 2009, 2012, deținuți.

	2010	2012
Cunoaște pe cineva care consumă droguri?	43,2	37,5
Cunoaște pe cineva din deținuți care consumă droguri injectabile	-	18,8
Au consumat vreodată droguri	24,5	26,1
Și-au injectat vreodată droguri	8,9	9,5
În ultimele 12 luni și-au injectat droguri	3,0	2,7
În ultimele 12 luni au primit GRATIS seringi și/sau ace aflându-se în detenție	1,3	1,1
Sunt la evidență la narcolog/dispensarul de narcologie	1,7	1,9

Tabelul 9. Estimarea numărului de CDI deținuți, RM, malul drept al râului Nistru.

Metode	Surse de date administrative	Statistica administrativă (2011)	IBBS 2012, %	Mărimea estimată CDI în secțiune	Mărimea estimată CDI anual
Metoda multiplicatorului	% respondenților din eșantion, care au consumat vreodată droguri injectabile		9,5	$9,5 / 100 * 6476^3 = 615$	
	% respondenților din eșantion, care au consumat droguri injectabile în ultimul an	491⁴ / 226⁵	2,7	$2,7 / 100 * 6476 = 175$	875⁶
	% respondenților din eșantion care au primi gratis seringi în detenție		1.1	$1,1 / 100 = *6476 = 71$ $(1,7^7 / 100 * 4058^8 = 69)$	
	% respondenților din eșantion care sunt la evidență la narcolog/dispensarul de narcologie	491/226	1.9	$1,9 / 100 * 6476 = 123$	615⁹
	% respondenților din eșantion care sunt incluși în TSO	277	1.6	$1,6 / 100 * 6476 = 104$	
	% respondenților din eșantion care cunosc pe cineva din deținuți care consumă droguri injectabile		18,8	$18,8 / 100 * 6476 \approx$ 1220	
Capture-Recapture	Numărul deținuților în evidență medicală din numărul deținuților cu dosare privind	$\frac{279}{\cap} \frac{226}{\cap}$	$\frac{97}{127^{10}}$	$279 * 226 / 97 =$ 650	$624 * 491 / 127 \approx$

³ Numărul total de deținuți aflați în penitenciare și izolatoarele de urmărire penală în anul 2011.

⁴ Cifra anuală pentru anul 2011.

⁵ Cifra la sfârșitul anului 2011.

⁶ Dacă luăm în calcul circulația per sistem penitenciar (din statistica DIP-ului avem 40%/20%/40%, atunci vom avea 875.

⁷ Procentul pentru penitenciarele cu PSS.

⁸ Numărul deținuților în penitenciarele cu PSS.

⁹ Luând în calcul circulația totală a deținuților va fi 615.

	circulația substanțelor psihotrope	624 491			2 410
Metoda extrapolării	Numărul mediu de injecții în an		87,8 ¹¹		
	Seringi distribuite timp de 1 an (2011)	76 433			76 433/87,8=870 ¹² 1000
	Prevalența HIV în rândul CDI		17,1		
	Prevalența HIV în rândul deținuților		1,9	720 ¹³	2 160 ¹⁴
	Limita de jos / Nr. CDI aflați în evidență medicală în 2014			≈ 500	≈920
	Total			685 ≈700	1580 ≈ 1 600

Mărimea estimată a grupului deținuți CDI în secțiune se calculează din intervalul [500, 650, 720, 1220], va fi considerată mediana acestui interval – 685, cifra rotunjită - **700**.

Mărimea anuală estimată a grupului deținuți CDI se calculează din intervalul [920, 1000, 2160, 2410], va fi considerată mediana 1580, valoarea rotunjită – **1 600**.

¹⁰ Intersecția

¹¹ Case Investment.

¹² Cifra e doar pentru penitenciarele unde sunt PSS, per total vom folosi proportia de CDI in evidenta din penitenciarele cu PSS raportata la CDI in evidenta din tot sistemul (196/226=870/x => x =870*226/196=**1003**)

¹³ Număr calculat, dacă admitem că prevalența HIV în rândul deținuților CDI e la fel ca prevalența HIV în rândul CDI

¹⁴ Calculat în baza circulației deținuților. Circulația deținuților s-a considerat ca medie a rapoartelor populației deținuți per sistem (40% /20% / 40%) și a populației deținuți CDI (27% / 46% / 27%).